

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษาศึกษาพิเศษ จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาดังแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นนักเรียนอยู่ประจำในโรงเรียน นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาวไทยภูเขาประกอบด้วยเผ่าม้ง เผ่าเย้า เผ่ากะเหรี่ยง เผ่าลีซอ เผ่ามูเซอร์ เผ่าอาข่า เผ่าลัวะ เผ่าไทยใหญ่ และพื้นราบ จัดการเรียนการสอน ตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2551 มีโครงสร้างหลักสูตรรายวิชาพื้นฐานครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และเปิดรายวิชาสาระเพิ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ สำหรับรายวิชาสาระเพิ่มผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีลักษณะวิชาเป็นการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการนำลายปักชาวเขามาแปรรูปตกแต่งชิ้นงาน เป็นของใช้ของที่ระลึก โดยเน้นทักษะปฏิบัติ การลงมือทำงานด้วยตนเอง และงานกลุ่ม ผลงานของผู้เรียนสามารถจำหน่ายได้และเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนตามนโยบายของโรงเรียนที่ส่งเสริมเกี่ยวกับงานอาชีพให้กับผู้เรียนตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสายวิชาอาชีพ

เครื่องมือที่จะขับเคลื่อนในการจัดการเรียนการสอนจะต้องเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะในการปฏิบัติ เพื่อบ่งชี้ได้ว่าผู้เรียนมีทักษะในการปฏิบัติผลงานนำไปใช้ได้จริงและสอดคล้องกับการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงตามรูปแบบของรูบริคส์ การประเมินผลด้วยรูบริคส์จะแสดงถึงความเข้าใจและการแสดงออกถึงทักษะจากการเรียนรู้ตลอดถึงกระบวนการวิธีการที่นักเรียนนำมาใช้ในการปฏิบัติจริงและจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (สมศักดิ์ ภูวิภาดาพรรณ, 2544) เมื่อจบแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีผลงานเชิงประจักษ์ เป็นรูปธรรม สะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนรู้จริงทำจริง ตามองค์ประกอบหลักการ คือ พฤติกรรม ความรู้และทักษะ ดังนั้นผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีสอน รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติที่หลากหลายที่เหมาะสมกับผู้เรียน ผู้สอน โรงเรียน และชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการปฏิบัติชิ้นงานของผู้เรียน

ทางด้านการศึกษาทักษะการปฏิบัติงาน รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงการพัฒนาการจัดการสอนได้เป็นอย่างดี ซึ่ง ทิศนา แจมมณี (2551, หน้า 224) ได้ให้ความหมายของ รูปแบบการสอนว่า เป็น

สภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนการสอนที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบระเบียบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความเชื่อต่างๆ โดยมีการจัดกระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียน การสอน โดยอาศัยวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่างๆ เข้าไปช่วยทำให้สภาพการเรียนการสอน เป็นไปตามหลักการที่ยึดถือ และทิสนา แจมมณี (2551, หน้า 243-247) กล่าวว่า การเรียนการสอน ทักษะปฏิบัติ ทักษะส่วนใหญ่จะประกอบไปด้วยทักษะย่อย ๆ จำนวนมาก การฝึกให้ผู้เรียน สามารถทำทักษะย่อย ๆ เหล่านั้นได้ก่อนแล้วค่อยเชื่อมโยงต่อกันเป็นทักษะใหญ่ จะช่วยให้ผู้เรียน ประสบผลสำเร็จและรวดเร็วขึ้น ช่วยพัฒนาความสามารถด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน

จากแนวคิดและการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติซึ่งสอดคล้อง กับสภาพการเรียนการสอนรายวิชาผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขาที่มีปัญหาในการปฏิบัติชิ้นงาน ที่ประกอบไปด้วยทักษะย่อยจำนวนมากหลายขั้นตอนทำให้ผลงานของผู้เรียนที่เกิดจากการ ปฏิบัติงานมีคุณภาพที่ไม่สามารถจำหน่ายได้ ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในการพัฒนาทักษะการปฏิบัติชิ้นงานของผู้เรียน พบว่า รูปแบบ การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies Instruction Model) ทิสนา แจมมณี (2551, หน้า 246) เป็น รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติ ที่เหมาะสมกับสภาพการจัดการเรียนการสอนรายวิชา สาระเพิ่มผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขาที่ มุ่งพัฒนาความสามารถ ด้านทักษะปฏิบัติของผู้เรียน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งการปฏิบัติชิ้นงานที่นำลายปักชาวเขามาตกแต่งประกอบด้วยทักษะย่อยเป็นจำนวนมาก มี หลายขั้นตอนดังนี้คือ

กระบวนการเรียนการสอนตามรูปแบบของเดวิส ประกอบไปด้วย

ขั้นแรก ขั้นสาธิตทักษะหรือการกระทำ การสอน โดยครูนำการสาธิตทักษะย่อยเป็นลำดับ ขั้นตอน เมื่อผู้เรียนเห็นภาพรวมของการกระทำหรือทักษะทั้งหมดแล้ว

ขั้นที่สองขั้นสาธิตและให้ผู้เรียนแตกทักษะย่อยครูผู้สอนแตกทักษะย่อยๆ ให้ผู้เรียนสังเกต ที่ละขั้น

ขั้นที่สามลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยไม่มีการสาธิต เมื่อผู้เรียนปฏิบัติได้แล้ว

ขั้นที่ สี่ ขั้นใช้เทคนิควิธีการ ผู้สอนแนะนำเทคนิควิธีการประดิษฐ์ชิ้นงานให้สวย ประณีต ทำได้ง่ายขึ้น

ขั้นที่ ห้า เป็นขั้นสุดท้ายเป็นทักษะที่ผู้เรียนฝึกทักษะหลายๆครั้ง ต่อเนื่องกันตั้งแต่ต้น จนจบด้วยตนเอง สามารถปฏิบัติทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ ผลงานมีประสิทธิภาพ

ผู้ศึกษาในฐานะผู้รับผิดชอบสอนรายวิชาสาระเพิ่มผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขาจากผลการ สอนที่ผ่านมาพบว่า ผลการปฏิบัติชิ้นงานของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์การผ่าน แต่ยังมีนักเรียนอีกกลุ่ม หนึ่งที่ยังต้องปรับปรุงวิธีสอนเพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ออกมาอยู่ในเกณฑ์การผ่านให้

มากขึ้นและที่สำคัญผลงานผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขาของผู้เรียนได้รับการคัดเลือกให้ส่งจำหน่ายร้าน
 ภูฟ้า กรุงเทพฯ ฯ ซึ่งเป็น โครงการพระราชดำริในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี
 ผลงานที่เคื่องส่งบางส่วนถูกส่งกลับคืนเพราะชิ้นงานไม่เรียบร้อยและชำรุด ในปีการศึกษา 2553
 ที่ผ่านมา ไม่ได้ส่งผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขาไปจำหน่ายในร้านภูฟ้า เนื่องจากนักเรียนขาดทักษะ
 ปฏิบัติชิ้นงานทำให้ผลงานยังไม่มีคุณภาพเท่าที่ควรดังนั้นครูผู้สอนจึงหาแนวทางและรูปแบบการ
 สอนที่จะนำมาพัฒนาทักษะปฏิบัติผู้เรียนและพบว่ารูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของควีส์
 เหมาะสมกับรายวิชาสาระเพิ่มผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขา ด้วยเหตุผลคือ รูปแบบการสอน
 ทักษะปฏิบัติของควีส์ สอนโดยครูวิเคราะห์ทักษะในการปฏิบัติชิ้นงาน แยกทักษะย่อยออกมาให้
 ผู้เรียน ได้ปฏิบัติครูนำการสาธิตทักษะย่อย เป็นลำดับขั้นตอน เน้นเทคนิควิธีการและเชื่อมโยง
 ปฏิบัติชิ้นงานอย่างหลากหลายโดยการเรียนการสอนยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ
 ชิ้นงานด้วยตนเองสามารถเผยแพร่ผลงานได้ มีรายได้ระหว่างเรียนและเป็นพื้นฐานงานอาชีพได้
 ในอนาคต ซึ่งการศึกษาค้นคว้าสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนในการปฏิบัติงานในรายวิชาสาระเพิ่ม
 ผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขาให้มีประสิทธิภาพนอกจากนี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา
 คุณภาพกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของกระบวนวิชาอื่นที่มีลักษณะการจัดการเรียน
 สอนในรูปแบบเดียวกันได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของควีส์ในรายวิชาสาระเพิ่ม
 ผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะ
 ปฏิบัติของควีส์ในรายวิชาสาระเพิ่ม ผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 3 ที่เลือก
 ลงทะเบียนเรียน รายวิชาสาระเพิ่มผลิตภัณฑ์ลายปักชาวเขา ในภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนศึกษา
 สงเคราะห์เชียงใหม่ ปีการศึกษา 2554

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ในรายวิชาสาระเพิ่ม ผลผลิตก้นขั้ลยปึกขาวเขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ เนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ตามสภาพจริง การประเมินผลการเรียนรู้ การฝึก ทักษะปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส

นิยามศัพท์เฉพาะ

การใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ทักษะปฏิบัติชิ้นงานการทำของใช้ของที่ระลึกที่ผู้เรียนตกแต่งชิ้นงานด้วยลายปักขาวเขาโดยใช้ รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิสในแผนการจัดการเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติของเดวิส 5 ขั้นตอน ดังนี้ คือ ขั้นแรกครูสาธิตทักษะให้ผู้เรียน ได้เห็นทักษะในภาพรวมทั้งหมด ขั้นที่สอง สาธิตทักษะย่อยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ขั้นที่สามผู้เรียนลงมือปฏิบัติทักษะย่อย โดย ไม่มีการสาธิต ขั้นที่สี่ผู้เรียนปฏิบัติได้แล้วผู้สอนแนะนำเทคนิควิธีการและสุดท้าย ขั้นฝึกปฏิบัติหลายๆครั้งจนเกิด ทักษะที่สมบูรณ์ได้อย่างชำนาญ

รายวิชาสาระเพิ่ม หมายถึง รายวิชาที่เปิดสอนเพิ่มเติมนอกเหนือจากรายวิชาพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียน ได้เลือกเรียนตามความสามารถและความสนใจ รายวิชาสาระเพิ่มผลผลิตก้นขั้ลยปึก ขาวเขาเป็นการปฏิบัติชิ้นงานทำของใช้ของที่ระลึกที่มีลายปักขาวเขาที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น มาตกแต่ง ชิ้นงาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่

แผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดรายละเอียดการจัดกิจกรรมการเรียนรูปแบบ ทักษะปฏิบัติของเดวิส ประกอบด้วย สาระสำคัญ จุดประสงค์ เนื้อหากิจกรรม สื่อการสอนและการ วัดผลประเมินผล ซึ่งเน้นการปฏิบัติชิ้นงานจากทักษะย่อยไปสู่ทักษะรวม

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่ หมายถึง โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานบริหารการศึกษา พิเศษ จัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาดังแต่ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นนักเรียนอยู่ประจำนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาวไทยภูเขา เปิดรายวิชาสาระเพิ่มผลผลิตก้นขั้ลยปึกขาวเขา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ได้ผลการศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ในรายวิชาสาระ เพิ่มผลผลิตก้นขั้ลยปึกขาวเขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงใหม่สงเคราะห์เชียงใหม่

2. ทราบความคิดเห็นของผู้เรียนต่อรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส ในรายวิชาสาระเพิ่มผลิตภัณฑ์लयปักชาวเขา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงใหม่

3. จากการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน รายวิชาสาระเพิ่มเติมผลิตภัณฑ์लयปักชาวเขา และรายวิชาอื่น ๆ ที่มีการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติลักษณะคล้ายกันได้